

BEPAAAL JE STRAFMAAT

DECEMBER 2015 - POLITIEK IN PRAKTIJK #8

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

DOCENTENHANDLEIDING

WAT HEB JE NODIG

- * Een digi-/krijt-/whitebord met digi-pen, krijt, marker

DE WERKVORM IN HET KORT

Hoe hard of zacht straffen de leerlingen als zij mogen oordelen? De leerlingen krijgen een aantal (op waarheid gebaseerde) rechtszaken voorgelegd. In duo's bepalen ze een straf. U inventariseert de straffen van de leerlingen. Achteraf kunt u de echte straffen vertellen.

LEERDOEL

De leerlingen denken na over de vraag wat een reële straf is voor een bepaald delict en ze maken kennis met de belangrijkste straffen in Nederland.

HOE LANG DUURT HET?

30 minuten

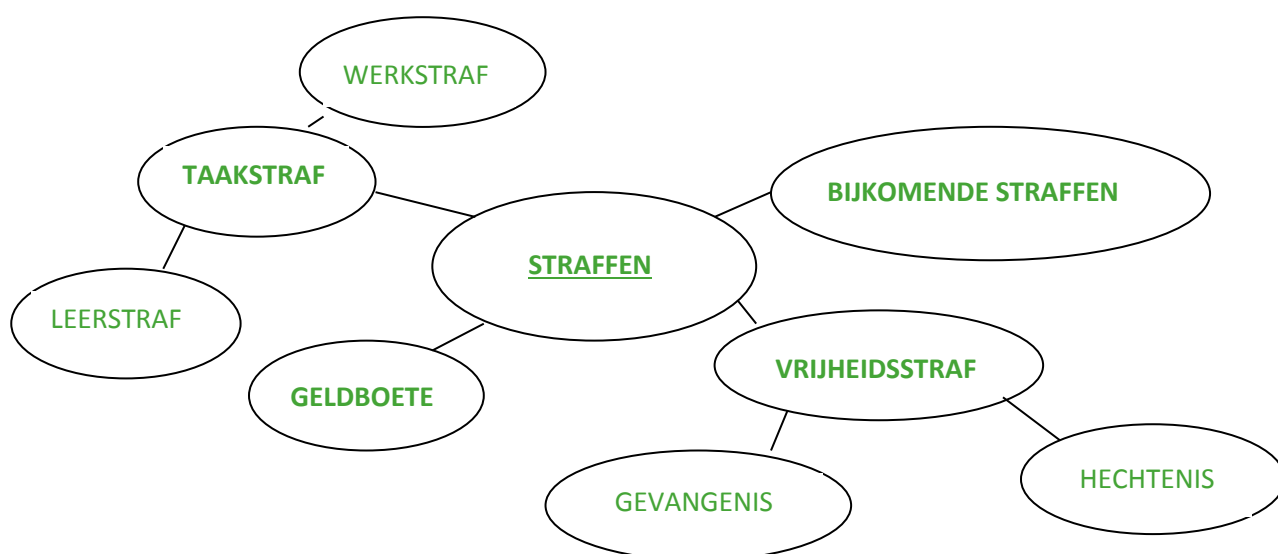
DE WERKVORM STAP VOOR STAP

1. Introduceer de opdracht door de volgende vragen te stellen:
 - Wie vindt dat we in Nederland te hard straffen?
 - Wie vindt dat we te zacht straffen?
 - Wie heeft geen idee of vindt de straffen in Nederland wel prima?

Vraag enkele leerlingen om hun reactie(s) toe te lichten.

2. Vraag de leerlingen welke soorten straffen wij hebben in Nederland en maak hier een woordweb van. Alles wat de leerlingen noemen schrijft u op, u kunt als de woorden 'opdrogen' het woordweb aanvullen of corrigeren.

NB. U hoeft niet uit te komen op onderstaand woordweb. De input van leerlingen is belangrijker dan de 'goede' uitkomst. Zorg wel dat de woorden 'taakstraf', 'geldboete' en 'gevangenisstraf' op het bord komen te staan.

Achtergrondinformatie voor de docent:

Hoofdstraffen: vrijheidsstraf (onder te verdelen in gevangenisstraf en hechtenis), taakstraf (onder te verdelen in werkstraf of leerstraf) en geldboete. Hechtenis is voor overtredingen; gevangenisstraf voor de meeste misdrijven. Hoofdstraffen kunnen afzonderlijk worden opgelegd.

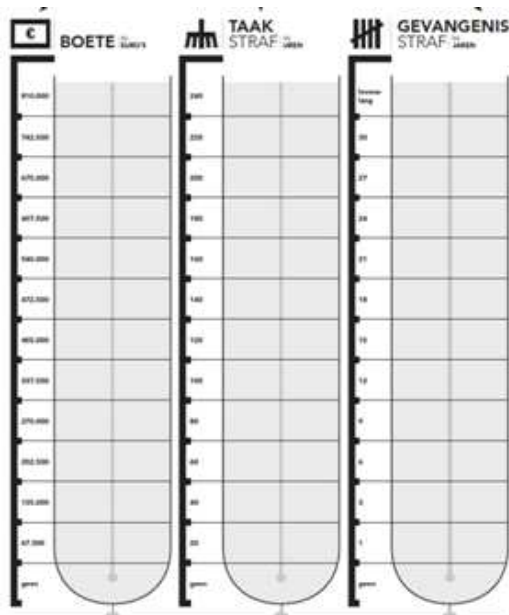
Bijkomende straffen: bijv. ontzegging van de rijbevoegdheid, verlies van kiesrecht, plaatsing in Rijkswerkinrichting, verbeurd verklaren van goederen. Bijkomende straffen kunnen alleen in combinatie met een hoofdstraf worden opgelegd.

Maatregelen: bijv. ter beschikking stelling (tbs), reclasseringstoezicht, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Officieel vallen de maatregelen niet onder 'straffen', omdat iemand niet per se schuld hoeft te dragen voor zijn of haar daad (bijv. bij ontoerekeningsvatbaarheid). Bij straffen is er wel sprake van schuld. Een maatregel kan worden opgelegd na het begaan van een strafbaar feit. Er kunnen maatregelen worden opgelegd in plaats van een straf, of naast een straf.

3. Verdeel de groep in duo's. Vertel dat je straks verschillende rechtszaken voorleest en dat je graag wilt weten wat de leerlingen een rechtvaardige straf vinden. De tweetallen kunnen kiezen tussen: 1) geldboete, 2) taakstraf of 3) gevangenisstraf. Het kan ook zo zijn dat een straf bestaat uit een combinatie van deze straffen.

We hebben de verschillende straffen, zoals verwoord bij stap 2, voor de leerlingen versimpeld. Bij taakstraf kunt u wel uitleggen dat dit bijv. het opruimen van zwerfvuil in een plantsoen (werkstraf) of een cursus sociale vaardigheden (leerstraf) kan zijn.

4. Teken drie grote 'strafthermometers' op het bord:

Boete: Ga van 'geen boete' naar max. 810.000 euro boete.

Tussenstapjes: € 67.550, € 135.000, € 202.500, € 270.000, € 337.500, € 405.000, € 472.500, € 540.000, € 607.500, € 675.000, € 742.500.

Taakstraf: Ga van 'geen taakstraf' naar max. 240 uur.

Tussenstapjes: 20, 40, 60, 80, 100, 120, 140, 160, 180, 200, 220 uur.

Gevangenisstraf: Ga van 'geen gevangenisstraf' naar max. levenslang.

Tussenstapjes: 1, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 27, 30 jaar.

5. Lees de casus van de eerste rechtszaak voor. Laat de tweetallen kort overleggen welke straf ze eerlijk vinden.

Rechtszaak 1: Lindy is opgepakt door de politie toen ze een zakje drugs verkocht aan een toerist.

De rechter vindt dat Lindy schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Lindy moeten geven?

6. Nodig van elk duo één leerling uit om, als ze een straf willen geven, met een kruisje in de 'strafthermometer' aan te geven welke straf ze willen geven. Vraag de leerling ook steeds om uit te leggen waarom hij/zij voor een bepaalde straf kiest.

→ Waarom een geldboete / taakstraf / gevangenisstraf?

7. Als ieder duo aan de beurt is geweest, vertelt u welke straf een rechter heeft gegeven. Vertel erbij dat de rechter goed afweegt per geval wat redelijk is. Voor Lindy kan een straf anders uitpakken dan voor iemand anders. Vergelijk dit met een situatie in de klas. Een leerling die altijd serieus werkt, krijgt bij één keer spijbelen soms ook een lagere straf, dan een leerling die heel vaak de regels overtreedt.

Rechtszaak 1: Taakstraf van 30 uur.

8. Herhaal stap 5 t/m 7 met de andere rechtszaken.

Rechtszaak 2: Jeroen heeft een juwelierszaak overvallen met een pistool. Jeroen sloeg de juwelier met het pistool op zijn hoofd. Jeroen heeft op mensen geschoten toen hij wegrende uit de juwelierszaak. Hij raakte daarbij iemand in zijn arm.

De rechter vindt dat Jeroen schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Jeroen moeten geven?

Straf: Gevangenisstraf van 8 jaar.

Rechtszaak 3: Omar heeft met oud en nieuw illegaal vuurwerk (mortierbom) afgestoken in het centrum van IJsselstein. Het kostte de gemeente 760 euro om de schade van Omars mortierbom te herstellen.

De rechter vindt dat Omar schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Omar moeten geven?

Straf: 120 uur taakstraf (en terugbetalen van de 760 euro)

Extra informatie: De rechter heeft ook gezegd dat als Omar nog een keer de fout in gaat de komende tijd (en illegaal vuurwerk afsteekt) hij kan rekenen op een extra gevangenisstraf van drie maanden.

Rechtszaak 4: Cheryl werd verdacht van dierenmishandeling, maar de politie heeft dat nooit bewezen. Toen de politie kwam werd Cheryl zo boos dat ze een agent in zijn gezicht spuugde en zo hard tegen de politieauto schopte dat het dashboard kapot is gegaan.

De rechter vindt dat Cheryl schuldig is (aan vernieling en aan belediging van een agent). Welke straf zou de rechter aan Cheryl moeten geven?

Straf: 100 uur taakstraf

Rechtszaak 5: Tiago heeft na een avondje stappen een stoel in de bus vernield. Hij maakte met een zakmes een snee in de zitting.

De rechter vindt dat Tiago schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Tiago moeten geven?

Straf: 150 euro boete (en daar bovenop terugbetalen van de schade à 130 euro)

9. Reflecteer met de leerlingen op de uitkomsten. Straffen de leerlingen heel anders dan de rechter? Als blijkt dat de leerlingen over het algemeen hoger willen straffen dan de rechter, dan kunt u het gesprek aangaan over een nadeel van strenger straffen:
- een volwassene in de gevangenis kost de overheid €216,- per dag
 - een jongere in de gevangenis kost de overheid €436,- per dag.

Eventueel kunt u ook een koppeling leggen met de vraag *waarom* we willen straffen.

Rechters hebben verschillende redenen om straf uit te delen, bijv. zorgen dat iemand zijn/haar criminele gedrag afleert en niet nog een keer hetzelfde gaat doen, zorgen dat andere mensen zien dat je flink wordt gestraft als je iets fout doet, zorgen dat mensen niet zelf iemand gaan straffen (zoals vroeger nog wel eens gebeurde), zorgen dat iemand niet meer op vrije voeten loopt om te zorgen dat anderen geen gevaar meer lopen. Ook vergelding is natuurlijk vaak een doel van straffen: iemand 'verdient straf'.